

گزارشی از بزرگداشت سه هزار سال فرهنگ زرتشتی

با زرتشت بر

جزیه خودداری و در حالی که شهرهای دیگری مثل ری و شیراز هم برای سکونت ایشان مناسب بود، به کرمان و یزد مهاجرت کردند و تشخیص دادند فضای این دو شهر برای آنها مساعدتر است.

باستانی پاریزی با اشاره به وضع مناسب زرتشتیان در زمان طاهریان و سلجوقیان گفت: برخلاف تصور عموم، بدترین دوران برای زرتشتیان زمان حکومت صفویه بود و جز یک مورد که شاه عباس در حرکتی غیرعادی از قتل عام آنها صرف نظر کرد، آنها را مجبور به پرداخت جزیه‌های سنگین می کرد و جالب اینکه جزیه بگیران همان زرتشتیان مسلمان شده بودند. اما با وجود چنین سوابقی رفتار مردم کرمان و روحانیون مسلمان با زرتشتی‌ها در حد اعتدال بود.

وی با اشاره به نامه‌های 'ابن‌الله میرزا محمد رضا، خوند ملا یوسف و صورت جلسات تجار زرتشتی گفت: همه این موارد گویای این است که محیط همساز با زرتشتیان موجود بود و حتی 'امام جمعه کرمان سید جواد شمیرازی در سال ۱۲۷۵ قمری در محله زرتشتی نشین کرمان می زیسته است.

خردورزی در فرهنگ زرتشتی

بررسی جایگاه خرد در اندیشه زرتشتی موضوعی بود که دکتر زاهد آموزگار درباره آن مطالبی بیان کرد. آموزگار سخنان خود را با این جملات آغاز کرد: در تاریخ اندیشه و باور کسانی هستند که نمی توان آنها را زاده روز و ماهی دانست، چون به هزارها تعلق دارند و زرتشت آموزگاری است که از خلال هزارها در این مرز و بوم بر می آموختن به مردمان ظهور می کند و هرگز خود را نه برتری نمی سناید. چه خوش است که نمایندگان گسترش فرهنگ جهانی او را بستانند که:

خوش تر آن باشد که سر دلبران

گفته آید در حدیث دیگران
آموزگار سپس با اشاره به اینکه در همه باورهای جهانی خرد مورد ستایش قرار گرفته مرور مختصری بر جایگاه "خدای خرد" در فرهنگ‌های اساطیری یونان، مصر و بین‌النهرین داشت و گفت: خدای خرد در میان فرهنگ‌های اساطیری جایگاه ارزنده‌ای دارد و بی هرگز خدای بزرگ آنها، خدای خرد نیست اما آموزگار باستانی ما نماد خود را برای خدای بزرگ برمی‌گزیند وافریدگار بزرگ را سرور دناپی (اهورامزدا) می‌نامد.
وی همچنین تأکید کرد: در این فرهنگ دانش آدمی،

فرموش می‌کند.
مهر افزود: ایرانیان بیشتر در گسترش تمدن معنوی سهیم بودند و زرتشت یکی از افرادی است که در گسترش این فرهنگ پیشقدم بوده است.

تداوم تاریخ ایران موضوع گفتار دوم بود که دکتر محمدعلی اسلامی ندوشن درباره آن سخن گفت. سخنان وی معطوف به این پرسش بود، در حالی که بسیاری از کشورهای تمدن قدیمی نظیر مصر در جریان تحولات تاریخی، تمدن دیرینه خود را از دست داده‌اند و به کلی عوض شده یا به فراموشی سپرده شدند چرا ایران توانست رگه‌های اصلی فرهنگ خود را به دوران پس از اسلام هم منتقل کند و با وجود سیری کردن دوره‌های انحطاط و هجوم تداوم تاریخی خود را حفظ کند؟

وی در پاسخ به چند عامل اشاره کرد که عبارتند از:
۱- اندیشه یکپارستگی ۲- گسترش امپراطوری هخامنشی ۳- اندیشه‌های جهانی افرادی نظیر فردوسی، عطار، خیاب، حافظ و مولوی.

وی در توضیح این عوامل افزود: قوم ایرانی، نخستین قومی است که خدای یگانه و نابدا را پرستش کرد، در حالی که اقوام دیگر انواع پرست بودند. تنها در ذهن ایرانیان تصور خدای نابیدا و یگانه شکل گرفته است. در اندیشه ایرانیان همواره بین زمین و آسمان رابطه وجود داشته و پیوند میان آنها توسط خدای یگانه صورت می‌گیرد. اسلامی با اشاراتی به مزدک گفت: نخستین ندای برابری طلبی در جهان از سوی یک متفکر ایرانی مطرح شد و طرفدارانی هم پیدا کرد که علت همواره در طول تاریخ مورد نظر ایرانیان بوده است.

یکی دیگر از اسنادان حاضر در جلسه دکتر باستانی پاریزی بود. وی موضوع بررسی مناسبات میان زرتشتیان و مسلمانان کرمان در عصر قاجار را برای این جلسه انتخاب کرده بود. وی با توصیف محیط جغرافیایی کرمان مدعی شد طبیعت خشن کرمان (سرما زمستان و گرمای تابستان) خود به خود در بین مردم یک نوع مرام سازگاری و روانداری ایجاد کرده و عملاً فرصت درگیری را از آنها گرفته است.

او اشاره کرد که در کرمان نخلها و مناهب مختلفی حضور داشتند و جامعه زرتشتیان سهم قابل توجهی از آنها را به خود اختصاص می‌دادند. وی درباره علت حضور زرتشتی‌ها در کرمان و یزد گفت: پس از فتح اصفهان توسط 'عراق به گفته بن‌اثر خانوارهای زرتشتی از دکن

زرتشتیان ایران که بیش از دیگر مردم جهان زرتشت را از آن خود می‌دانند در جریان فعالیت‌های سال ۲۰۰۳ مراسم بزرگداشتی ترتیب دادند که در روزهای پنجشنبه و جمعه، ۲۰ و ۲۱ آذر ماه سال جاری به ترتیب در تالار فردوسی دانشگاه تهران و مجتمع آدریان تهران برگزار شد. آنچه در ادامه ملاحظه می‌کنید، گزارشی است از این بزرگداشت.

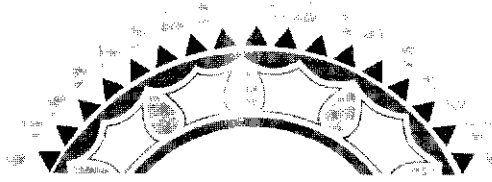
از نخستین ساعات شروع مراسم، صندلی‌های تالار فردوسی دانشگاه تهران و بالکن آن تکمیل شد و علمای از حضار ایستاده نظاره‌گر مراسم بودند. این نشست که رئیس‌جمهور نیز پیامی برای آن ارسال کرد با سخنرانی حجت‌الاسلام والمسلمین مهدی کروبی آغاز شد. وی تصریح کرد: "ما مسلمانان برخلاف برخی تصورات نادرست زرتشتیان را در زمره دینداران موحد و یکتاپرست قرار می‌دهیم و افتخار مسلمانان ایران این است که قبل از ورود اسلام به این سرزمین و پذیرش این دین آسمانی، پدران و نیاکان آنها در ایران باستان، دیندار، یکتاپرست و موحد بوده‌اند."

وی در بخش دیگری از سخنانش گفت: "واقعیت این نیست که تنها مسلمانان مورد خطاب خداوند هستند و سایر پیروان ادیان توحیدی مشمول کلام خداوند نیستند." کروبی ضمن برآز خرسندی از دیدار با زرتشتیان گفت: به شکرانه این دیدار از خداوند می‌خواهم زرتشتیان کشور ما را در کنار مسلمانان، کلیمیان و مسیحیان همواره پیروز نگه دارد و از برکات و نعمات مادی و معنوی بهره‌مند کند."

مطابق روال رایج در این گونه بزرگداشت‌ها، زمان قابل توجهی از مراسم به قرائت پیام شخصیت‌های فرهنگی اختصاص داشت که از آن جمله می‌توان به پیام‌های کوبی جیرو ماتسورا (دبیر کل یونسکو)، هومی گاندی (رئیس انجمن زرتشتیان نیویورک) و کرسی آنتیا (مؤسس سازمان جهانی زرتشتیان انگلستان) و سفیر کبیر کشورهای هند، ژاپن و ... اشاره کرد.

دکتر بودرحمهر مهر، رئیس کمیته علمی بزرگداشت پس از سخنان کوتاهی که موبد دکتر جهانگیر اشیدری، رئیس انجمن موبدان ایراد کرد، نخستین سخنران مراسم صبح بود. او که با عنوان کلی "فرهنگ زرتشتی صحبت می‌کرد، نخست درباره نقش تاجیکستان و یونسکو در نامگذاری سال ۲۰۰۳ و زمان و زدگاه زرتشت مطالبی بیان و از تعلق خاطر زرتشتیان به ایران یاد کرد.

دکتر مهر، در بخش دیگری از سخنانش به سهم ایرانیان در گسترش تمدن امروزی اشاره کرد و گفت: "همه فرزندان آدم در ساختن کاخ تمدن بشری سهیم بوده‌اند. تمدن امروز دوجنبه مادی و معنوی دارد و ایرانیان در خلق بعد معنوی و حتی در تمدن مادی شرق سهم بزرگی داشتند هر چند که غربی‌ها اصرار دارند، یونان را پایه‌گذار تمدن بشری معرفی کنند و عمداً با سهواً ایران را

فراز هزاره‌ها

از مرزهای ایران تصویر کند

معرفی چهره‌های نمونه زرتشتی، اجرای موسیقی اصیل ایرانی و اجرای مراسم گروه کر از جمله برنامه‌هایی بود که در فاصله سخنرانی‌ها به صورت میان برنامه اجرا می‌شد. گفتنی است که در این مراسم آقایان، خسرو دبستانی، غلامعلی حدادعادل، محمدتوکل و... حضور داشتند.

دومین روز این بزرگداشت که در مجتمع آریان تهران برگزار شد بیشتر شامل مراسم مذهبی و آیینی بود. نخستین بخش این مراسم که نزدیک به یک ساعت به طول انجامید انجام مراسم اوستاخوانی توسط موبد فیروزگری بود. پس از مراسم اوستاخوانی، حجت‌الاسلام و المسلمین سیدمحمدعلی ابطیجی، رئیس مؤسسه گفت‌وگوی ادیان و معاون حقوقی و پارلمانی رئیس‌جمهور چند دقیقه‌ای به ایراد سخن پرداخت. وی ضمن تشکر از سازمان یونسکو به مناسبت انتخاب سال ۲۰۰۳ برای بزرگداشت سه‌هزار سال فرهنگ زرتشتی بر این نکته تأکید کرد که نه زرتشت را می‌توان از ایران و نه ایران را می‌توان از زرتشت جدا کرد.

ابطیجی در ادامه با اشاره به اینکه اکثر خشونت‌های موجود در دنیا به نام دین صورت می‌گیرد و جهان امروز بیش از هر زمان دیگری به صلح نیاز دارد، گفت: دین شما (زرتشتیان) در طول تاریخ خشونت‌آفرین نبوده است. وی همچنین درباره نسبت خشونت‌های موجود در جهان با پیروان ادیان گفت: نه من به‌عنوان یک مسلمان به فردی مثل بن‌لادن نمایندگی دادم، نه یهودیان جهان به شارون و نه مسیحیان به جرج بوش. او درباره مواجعه ادیان با مقوله آزادی گفت: دینی که مانع آزادی شود، به تدریج منزوی خواهد شد.

پس از آن خسرو دبستانی، نماینده اقلیت زرتشتی در مجلس شورای اسلامی، مطالبی بیان کرد. وی گفت: با پیگیری‌های معاون حقوقی و پارلمانی رئیس‌جمهوری جنسیت منظمی درباره پیگیری مشکلات مربوط به اقلیت‌ها در جریان است که نویدبخش چشم‌انداز روشن در زمینه حقوق اقلیت‌هاست.

پس از صحبت‌های مدعوبین و اجرای مراسم دفن‌واری برنامه‌های صبح پایان یافت و بعدازظهر آشنایی با آتشکده زرتشتیان، مراسم آیینی مربوط به آن و معرفی مجموعه فرهنگی فیروز بهرام، برنامه دو روز انجمن زرتشتیان تهران را کامل کرد.

ایران، هندوستان و احياناً اروپا را در دستور کار خود قرار داده است و به مناسبت سه هزارمین سال فرهنگ زرتشتی نیز در نظر دارد متن چند دست‌نوشته کهن از اوستا را به انجام برساند که از آن جمله می‌توان به اوستای دست‌نوشته فریدون مرزبان اشاره کرد که از قدیمی‌ترین دست‌نوشته‌های اوستا محسوب می‌شود. مرزبان، موبدی از کرمان بود و این اوستا را در شریف‌آباد یزد به تحریر درآورد.

آخرین سخنران مراسم بعدازظهر دکتر جلال‌الدین کزازی بود که در سخنانی کوشید چهره زرتشت را در خارج

همپای رستگاری اوسته رون پارسیان با خرد وارد بهشت می‌شود و با خرد می‌توان از نوزخ رهایی یافت و نوزخیان را کم خردی موجب حضور در نوزخ است.

دانش در فرهنگ زرتشتی

پیروز شهریاری که تألیفاتش در حوزه آموزش ریاضیات در میان دبیران، دانش‌آموزان و دانشجویان این رشته از جایگاه ارزنده‌ای برخوردار است، نخستین سخنران بعدازظهر بود و اینجا نیز ترجیح داد درباره نجوم و ریاضیات در فرهنگ زرتشتی صحبت کند.

شهریاری گفت: دانش قبل از اسلام در اثر حمله‌ها، غارت‌ها و رفتار سیاسی حاکمان شدیداً لطمه دید و حتی حاکمان ایرانی هم به منابع تاریخی خود ظلم کردند.

به گفته شهریاری: ظاهر ذوالیمینین به برخی از فرمانداران دستور داده بود تا کتاب‌های اقلیت‌ها را به جزای جزیه از آنها بگیرند و زرتشتی‌ها و سایر اقلیت‌ها به دلیل تعلق خاطر به کتاب‌های مذهبی و دینی این کتاب‌ها را نزد خود نگاه می‌داشتند و در عوض کتاب‌های علمی و تاریخی را به مأموران و جزیه‌گیران می‌دادند.

وی درباره زنج شهریار گفت: یکی از منابع مهم نجومی ما زنج شهریار است که جدولی بوده برنی اخترشناسی در دوره ساسانیان، اما اطلاعات ما درباره آن محدود به فرازهایی است که ابوریحان در کتاب‌هایش از آن نقل کرده است.

شهریاری با اشاره به تکنولوژی حفر قنات که توسط ایرانی‌هابداع شده است، گفت: در حفر قنات پیدا کردن مادر چاه به ریاضیات دقیقی نیاز داشت تا آب به سطح دست برسد. اما اطلاعاتی از محاسبات حفر قنات در اختیار ما نیست.

اخباری از دست‌نوشته‌های کهن زرتشتی

پس از دکتر شهریاری دکتر کتابون مزدلیور فرصت یافت تا درباره انتشار دست‌نوشته‌های اوستایی، اطلاعاتی را در اختیار حضار قرار دهد. وی گفت: انجمن دست‌نوشته‌های کهن توسط محمدرضا محمدی، کورش نیک‌نام، رستم‌وحیدی و کتابون مزدلیور تأسیس شده و از حمایت ایرج افشار و ارباب رستم نیز برخوردار است. این انجمن حفاظت، تصحیح، بازیابی و شناخت و سنا و سایر متون پهلوی و فارسی در

